

Lector Wiepk Voskamp: 'Levensduur is niet het doel, maar een middel'

Katalysator van kennis

Kennis ontwikkelen en overdragen om zo de melkveehouderij te verduurzamen. Dat is de kerntaak van de lector Duurzame Melkveehouderij.

Op 21 januari hield lector Wiepk Voskamp haar inaugurele rede op Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden.

tekst **Tijmen van Zessen**

Henk Hogeveen:
**'Vaarzen
insemineren tot
zestien maanden
na afkalven'**

Kees Jaap Hin:
**'Er is een potentie
van twintig ton
droge stof gras
per hectare'**

Jan van Weperen:
**'Met lage
melkprijs krijgt
duurzaamheid een
andere prioriteit'**

Duurzaamheid is langzamerhand een containerbegrip. Toch is het verduurzamen van de melkveehouderij de kerntaak van het 'lectoraat Dairy' van Hogeschool Van Hall Larenstein. Volgens de Nederlandse encyclopedie verzamelt een lectoraat kennis die het laat terugvloeiën naar het werkveld en weer toepast in het onderwijs. Je zou een lectoraat met zo veel woorden een katalysator van kennis kunnen noemen.

Het lectoraat Dairy stelt de afspraken in de Duurzame Zuivelketen centraal. Lector Wiepk Voskamp stond in haar inaugurale rede onder meer stil bij de KringloopWij-

zer en het belang van meten is weten. 'Als je informatie uit de KringloopWijzer combineert met specifieke perceelsgegevens, dan kun je perceelsgericht werken. Gps-techniek zal hierin steeds meer een rol van betekenis gaan spelen. We willen een graslandkompas ontwikkelen om inzicht te geven in verbeterpunten in het graslandmanagement.'

Een ander thema dat Voskamp aansneed, was dat van de levensduur van melkkoeien. 'Levensduur is niet het doel, maar een middel om ecologisch rendement samen te brengen met economisch rendement. Stel dat we in Ne-

derland het vervangingspercentage kunnen terugbrengen van 33,3 procent naar 28,5 procent. Dat betekent dat we 53.000 vaarzen minder hoeven te vervangen.'

De financiële baten van een verhoogde levensduur waren voorafgaand aan haar inaugurele rede ter sprake gebracht door Henk Hogeveen. De onderzoeker presenteerde de uitkomsten van een modelstudie. Het economisch optimum voor het percentage aan te houden vaarskalveren komt volgens hem uit op 73 procent. 'Vijf procent te weinig opfokken kost een bedrijf met honderd melkkoeien 7000 euro als gevolg van

leegstand. Vijf procent te veel opfokken kost 8000 euro, mede doordat het gebruiksvee niet het geld opbrengt dat het tijdens de opfok heeft gekost.'

Twintig ton gras per ha

De sleutel voor het verhogen van de levensduur ligt volgens Hogeveen in het verminderen van het aandeel jongvee op melkveebedrijven.

'Vaak is de beschikbaarheid van een nieuwe melkvaars de reden voor afvoer van een koe. Je zou kunnen zeggen: nu een kalf aanhouden betekent dat je over twee jaar een koe afvoert.' Hogeveen stelt dat veehouders veel langer door zouden moeten insemineren. 'Een melkvaars kun je tot zestien maanden na afkalven blijven insemineren voordat het economisch gezien aantrekkelijker is om haar af te voeren. Afhankelijk van de lactatiewaarde is dat langer of korter.'

Van hun koeien hebben veehouders een schat aan data, maar van het grasland is dat zeer beperkt. Kees-Jaap Hin, secretaris van de Stichting Weidegang, verwees hiernaar in zijn betoog. Hij brak een lans voor het vergaren van meer vakmanschap op het gebied van weiden en gras.

'Kijk je naar de potentie van ons grasland, dan is een drogestofopbrengst van twintig ton per hectare haalbaar. Op dit moment ligt dat op tien ton. Stel dat we de helft van die potentie realiseren, dan groeit er in Nederland 3,5 miljoen ton droge stof gras extra. Dat vertegenwoordigt een waarde van 450 miljoen euro.'

Hin benaderde zijn analyse ook vanuit een ander perspectief: 'Als we die vijf ton extra gras kunnen winnen,

dan kunnen we 25 procent meer melken, zonder extra voer of areaal aan te kopen.' Net als Wiepk Voskamp benadrukte ook Hin het belang van het kunnen meten van graslandopbrengsten.

'Ik sprak een Engelse boer die al tien jaar lang in Excel bijhield hoeveel gras zijn percelen produceerden. Zonder die informatie kun je ook geen stap zetten naar het verbeteren van de gewasopbrengst.'

Knuffelkalveren

Wiepk Voskamp liet ook een melkveehouder aan het woord. Met een reeks beelden liet Jan van Weperen een ont-nuchterende en relativerende kijk op duurzaamheid voorbijkomen. Het plaatje van bijeengestapelde kippen op een fietsstuur in Azië gaf maar aan dat duurzaamheid in elke cultuur weer een andere interpretatie heeft. 'Als ik zo door Leeuwarden zou fietsen, kwam ik nog niet tot aan de hoek van de eerstvolgende straat', verzekerde Van Weperen zijn toehoorders.

Het plaatje van een menigte burgers die tegen megastallen protesteerde, sloeg een brug naar de piramide van Maslov. 'Deze piramide is nog steeds superactueel. Naarmate we meer welvaart hebben, is er minder aandacht voor primaire voedselproductie. Aziatische landen zien de efficiëntie van onze productielandbouw als een schoolvoorbeeld. In West-Europa is juist aandacht voor een maatschappelijk gewaardeerde landbouw.'

De melkveehouder uit Oosterwolde gaf aan dat de huidige boer geen waardering krijgt vanwege de voedselproductie, maar om een hok vol knuffelkalveren. 'Maar nu de melkprijs lager is, krijgt duurzaamheid wel een andere prioriteit. Dat is de nuchterheid van financiële cijfers. Wil je boer blijven in Nederland, dan moet je de autonome kostprijsstijging opvangen met schaalvergroting.'

Renate van der Zee, columniste:

'In rapporten las ik dat de Nederlandse koeien zo worden doorgefokt op melkproductie, dat ze allerlei pijnlijke aandoeningen krijgen. Als ze vijf, zes jaar oud zijn, worden ze geslacht, terwijl een koe wel twintig jaar oud kan worden. Steeds meer koeien komen nooit meer in de wei. Volgens Wakker Dier staat meer dan een kwart van de koeien het hele jaar in de stal en in die stallen komt soms niet eens daglicht binnen.'

Jan de Vries, ondernemer in genetica:

'Topfokkerij bestaat uit verschillende manieren. Mensen als Nico Bons, Theo van Vliet en Jan Nieuwenhuizen zijn met hun eigen doelstellingen buitengewoon succesvol in hun facetten van topfokkerij. Ik denk dat hetgeen deze mensen bindt is dat ze echt leuk vinden wat ze doen. Ik weet zeker dat ze alle drie onder de douche staan na te denken hoe ze het beter kunnen doen.'

Sjaak Koopman, melkveehouder en kaasmaker te De Weere:

'Als er meer voedingsstoffen in het gras zitten dan geeft dat meer smaak aan de kaas en gezondere koeien. Nu oogt het gras te geel. Het is zonde dat we de bodemvruchtbaarheid niet op peil kunnen houden.'

Wouter Klootwijk, culinair publicist:

'Geen kalf, geen kaas. Een koe geeft pas melk als ze een kalf

heeft. Elk jaar opnieuw krijgt ze eerst een kalf en geeft dan pas melk. Een kalf kan koe worden. Of stier. Zou dat gebeuren dan verdubbelde elke twee jaar het aantal melkkoeien. Onmogelijk. Slechts een klein deel van de kalveren wordt koe. De rest moet na een mooie jeugd naar de slager. Wie graag kaas eet moet weten dat kalfsvlees ook enig nut heeft.'

Mattias Verhoef, melkveehouder te Brandwijk:

'We hebben jarenlang gefokt op een melkrijke en melktypische koe. Maar een robuuste koe past beter bij ons bedrijf. Ik hoef niet zo nodig veel liters per koe. Ik koers liever op een lage kostprijs.'

Bas Padberg, directeur Arla Foods:

'Zonder koeien kunnen we ons bedrijf opdoeken. Die koeien zijn onze eigenlijke fabriek. Die doen iets wat niemand kan nadenken. Wij kunnen alleen proberen het product zo lang mogelijk vers te houden.'

Ton Lansbergen, melkveehouder te Egmond aan de Hoef:

'Voor mij is het zeer belangrijk dat koeien over de lactaties steeds beter worden. En daarvoor is een goede fokwaarde voor laatrijtheid gewenst.'

Yme Lawerman, melkveehouder te Hiaure:

'Ik streef naar koeien met een goed exterieur, die ook makkelijk melk produceren. Mijn ervaring is dat je van koeien met een goed exterieur het minste werk hebt. Bovendien werkt een vee-stapel met mooie koeien moti-

verend. Simpelweg koeien melken, zonder belang te hechten aan exterieur, vind ik niks.'

Peer Mascini, acteur tv-spots Melkunie:

'Ten eerste haat ik melk. Dat vind ik de meest gore drank op aarde.'

Wiepk Voskamp-Harkema, lector hogeschool VHL:

'Dat klompen en molens centraal staan in het imago van Nederland betekent niet dat iedereen hier op klompen moet lopen en in molens moet wonen. Het gaat om de associatie die kan worden gelegd. Daarvoor moet je wel een sterke basis hebben. De koe in de wei is in dit opzicht een belangrijke factor in het "groene" imago van Nederlandse zuivel.'

Jan de Vries:

'De fokkerij is verzakelijkt en verhard, de romantiek eraf. Het proefondervindelijk uittesten van fokfamilies gebeurt niet of nauwelijks meer. Terwijl ik denk dat je koefamilies moeilijk met elkaar kunt vergelijken puur op basis van genomics.'

Kees Romijn, voorzitter vakgroep Melkveehouderij LTO:

'We hebben er als melkveehouders niets aan als buitenstaanders langs de zijlijn roepen hoe het anders moet, maar zelf niet de last van investeringen voelen om straks het bedrijf over te kunnen doen aan zoon of dochter. Zij hoeven niet naar de bank om de afgeschreven stal te kunnen vervangen door een nieuwe, die beter is voor dierenwelzijn en milieu en ook land-schappelijk beter past.'

Bronnen: NRC Handelsblad (NRC), Hlplus! (Hp), Nieuwe Oogst (NO), Leeuwarder Courant (LC), Boerderij (Bo), Algemeen Dagblad (AD), Boerderij vandaag (Bv), Holstein International (HI) en de Volkskrant (dV)